

Vapo Oy Energia
PL 22
40101 Jyväskylä

Viite / Hänvisning
Arviointiohjelma 31.5.2006

Asia / Ärende
LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOH-
JELMASTA, VAPO OY ENERGIAN TURVETUOTANTOHAN-
KE, KURKISUO HYVINKÄÄ

1. HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Vapo Oy Energia on toimittanut 2.6.2006 Uudenmaan ympäristökeskuk-
selle Kurkisuon turvetuotantohanketta koskevan ympäristövaikutusten
arviointiohjelman. Arviointimenettelyssä toimii yhteysviranomaisena
Uudenmaan ympäristökeskus yhteyshenkilönään ylitarkastaja Satu
Pääkkönen.

Hankkeen YVA -menettelyn tarve määräytyy YVA -asetuksen hanke-
luettelon kohdan 2 d perusteella. Sen mukaan YVA -menettelyä sovelle-
taan, kun turvetuotantohankkeen yhtenäiseksi katsottava tuotantopinta-
ala on yli 150 hehtaaria. Kurkisuon hankkeessa tuotantokelpoisen alueen
pinta-ala on enimmillään 207 hehtaaria.

Arviointiohjelma ja arviointiselostus

Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma niistä
selvityksistä, joita ympäristövaikutusten arvioimiseksi on tarpeen tehdä
sekä siitä, miten arviointimenettely järjestetään. Hankkeesta vastaava
laatii arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon
perusteella arviointiselostuksen, joka tulee julkiseen käsittelyyn.

Arviointiselostus tulee julkiseen käsittelyyn arviointiohjelmassa esitetyn
mukaan marraskuun 2006 lopussa.

Maksu
hankkeesta vastaavalle 4 880 € (A23-53-AT3), maksuperusteet ovat lausunnon liitteenä

Hankkeesta vastaava

Hankkeesta vastaava on Vapo Oy Energia. Yhteyshenkilönä toimii suunnitteluinsinööri Tarmo Leikas.

Konsulttina arviointiohjelman laadinnassa on Pöyry Environment Oy, josta yhteyshenkilönä on projektipäällikkö Olli-Matti Tervaniemi.

Hanketausta ja hankkeen kuvaus

Vapo Oy Energian tarkoituksena on saattaa omistamansa Kurkisuon alueet turvetuotannolle soveltuvaan kuntoon ja tuottaa suon turvevaroista kasvu- ja kuiviketurvetta sekä ympäristöturvetuotteita. Ympäristöturvetta käytetään mm. lietteen imeytyksessä ja kompostoinnissa. Tuotannon loppuvaiheessa on mahdollisuus tuottaa tarvittaessa myös energiaturvetta.

Noin 207 hehtaarin kokoinen tuotantokelpoinen alue jakaantuu kolmeen osaan, mutta on kokonaisuudessaan melko yhtenäinen. Tuotantokelpoisen alueen hyödynnettävän turpeen määrä on noin 7 800 000 suo-m³. Tästä ympäristöturpeen osuus on noin 4 800 000 suo-m³.

Alueella ei ole tehty turvetuotannon varsinaisia valmistelutöitä. Kurkisuolla tuotantoajan arvioidaan olevan noin 30 vuotta. Kurkisuon tuotanto korvaa Etelä-Suomessa tuotannosta poistuvia tuotantoaloja.

Hankkeen vaihtoehdot

VE1

Koko hankealue valmistellaan ja otetaan jyrskikasvuturvetuotannon käyttöön. Tuotantovalmis pinta-ala otetaan käyttöön sitä mukaa kuin sitä kunnostukselta ja kuivatukselta valmistuu. Tuotannossa käytetään mekaanista kokooja- ja imuvaunun menetelmää.

VE2

Koko tuotantoalue valmistellaan turvetuotantoon käyttäen 1- ja 3 -lohkoilla blokkiturvemenetelmää ja 2 -lohkolla mekaanista kokoojavaunun menetelmää.

Sekä 1- että 2 -vaihtoehtoon sisältyy suolta tulevien vesien käsittelymenetelmiä, jotka tässä hankkeessa ovat:

- kuivatusvesien pintavalutus sulan maan aikana
- pintavalutus ympärivuotisesti
- kuivatusvesien kemiallinen puhdistus sulan maan aikana.

VE0

Hanketta ei toteuteta, eli alue jää kokonaan nykyiseen tilaansa.

Asiaan liittyvät muut hankkeet

Arviointiohjelmassa ei ole esitetty hankkeella olevan suoria liittymiä muihin vireillä oleviin hankkeisiin. Turvetuotantohankkeella ja mm. Vantaanjoen kehittämisohjelmalla, Vantaanjoen yhteistarkkailuohjelmal-

la 2006 - 2010 ja Vantaanjoen käyttö- ja hoitosuunnitelmalla voi kuitenkin olla välillistä vaikutusta toisiinsa. Lisäksi osa Vantaanjoen pääuomasta on esitetty liitettäväksi Natura 2000 -verkostoon.

Arviointimenettelyn yhdistäminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Turvetuotantohanke tarvitsee maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:ssä tarkoitetun maisematyöluvan. Tässä asiassa lupaviranomaisena toimii Hyvinkään kaupungin rakennusvalvontaviranomainen tai kaupungin määräämä muu viranomainen.

Hankkeen käynnistäminen edellyttää ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaista ympäristölupaa. Lupaviranomainen on Länsi-Suomen ympäristölupavirasto.

2. ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiohjelman vireilläolosta on ilmoitettu 11.6.2006 Hyvinkään-Riihimäen talousalueella ilmestyvässä Aamuposti -lehdessä. Arviointiohjelma on kuulutettu 12.6. - 31.8.2006 välisenä aikana Hyvinkään kaupungin ja Nurmijärven kunnan ilmoitustauluilla. Arviointiohjelma on ollut nähtävillä 12.6. - 31.8.2006 Hyvinkään pääkirjastossa ja Nurmijärven Rajamäen kirjastossa sekä osan ajasta internet-sivuilla www.vapo.fi.

3. YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Uudenmaan ympäristökeskus on saanut arviointiohjelmasta lausunnot Etelä-Suomen lääninhallitukselta, Uudenmaan liitolta, Hyvinkään kaupungilta, Nurmijärven kunnalta, Tiehallinnolta, Altia Oyj:ltä, Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry:ltä, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry:ltä, Hyvinkään ympäristönsuojeluyhdistys ry:ltä, Hyvinkään vihreät ry:ltä, Helsingin seudun lintutieteellinen yhdistys Tringa ry:ltä ja Hyvinkään lintutieteellinen yhdistys ry:ltä sekä seitsemän kannanottokirjettä alueen asukkailta.

Etelä-Suomen lääninhallituksen lausunnon on antanut sosiaali- ja terveysosasto. Lääninhallitus pitää tärkeänä, että hankkeen vaikutusten arvioinnissa selvitetään vaikutukset asuinalueiden ja muiden häiriintyvien kohteiden (kuten päiväkodit, koulut, sairaalat ym.) terveydellisiin olosuhteisiin. Lääninhallitus katsoo, että ainakin melu- ja pölyhaittojen osalta vaikutusten tarkastelualue tulee ulottaa laajemmalle kuin 500 metrin etäisyydelle. Tarkastelualueeseen tulee sisällyttää myös turpeen kuljetusreitit.

Lääninhallitus pitää tarpeellisena arvioida hankkeen vaikutuksia alueen talousvesikaivojen veden laatuun ja yleisten uimarantojen uimavesien laatuun. Lisäksi lääninhallitus suosittelee lähiasukkaiden sekä kunnan sosiaali- ja terveysviranomaisten haastattelua.

Uudenmaan liitto pitää hanketta Uudenmaan maakunnan oloissa varsin poikkeuksellisenä. Liitto toteaa ohjelman sisällöstä, että nykytilan kuvauksessa tulisi todeta yleiskaavan lisäksi alueella voimassa olevat seutukaavat sekä Uudenmaan maakuntakaava.

Uudenmaan liitto korostaa, että arvioinnissa tulee tarkastella Kurkisuon ja suon lähiympäristön asemaa maakunnan ekologisessa verkostossa ja turvetuotannon vaikutuksia ekologiseen verkostoon. Vuonna 2006 valmistuneessa Uudenmaan liiton teettämässä selvityksessä on Kurkisuon todettu kuuluvan maakunnan ekologisessa verkostossa luonnon ydinalueeseen.

Uudenmaan liiton näkemyksen mukaan arviointiselostuksesta tulee käydä ilmi varautuminen erityistilanteisiin (kuten tulviin) ja tilanteiden todennäköiset vaikutukset tulee arvioida. Lisäksi arvioinnissa tulee ottaa huomioon vuollejokisimpukan esiintyminen hankkeen vaikutusalueen vesistössä (Vantaanjoen pääuoma mahdollinen tuleva Natura 2000 -alue).

Hyvinkään kaupungin lausunnon on antanut kaupunginhallitus. Lausunto koostuu kaavoituksen ja ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon lausunnoista.

Hyvinkään kaupunki tuo lausunnossaan esiin Kytäjän osayleiskaavassa olevan selostuksen: "Alueen ympäristöarvoja tulee arvioida tarkkaan, mikäli turpeenotto tulee joskus ajankohtaiseksi. Turpeenotto tulee joka tapauksessa toteuttaa siten, ettei Keihäsjoen vedenlaatu heikkene tai tulvariski kasva ja siten, että osa suosta jää turpeenoton ulkopuolelle. "

Sekä kaavoituksen että ympäristöpuolen lausunnoissa kritisoidaan vaihtoehtojen asettelua. Arvioitavaksi vaihtoehdoksi olisi pitänyt ottaa myös tilanne, jolloin osa alueesta jätetään turpeenoton ulkopuolelle. Ympäristövaikutuksia tulisi arvioida myös sellaisessa vaihtoehdossa, jossa turvetuotanto on vaiheistettu vähintään kahteen eri vaiheeseen.

Hyvinkään kaupunki pitää tärkeänä, että turpeenoton vaikutukset itse suon ja alapuolisten vesistöjen virkistyskäyttöön selvitetään. Suolla ja alueen jokivesistöillä on varsin laajaa merkitystä virkistyskäytölle sekä paikallisesti että maakunnallisesti. Lisäksi osayleiskaavaan merkityn suoalueen läpi kulkevan ulkoilureitin toteutusmahdollisuudesta tulisi huolehtia myös mahdollisen turpeenoton aikana.

Hyvinkään kaupunki pitää hankkeen ympäristövaikutuksista merkittävimpinä vesistövaikutuksia. Kaupungin mukaan Kurkisuon merkitys vesivarastona ja virtaamia tasavana elementtinä on selvitettävä eri vaihtoehtoisissa. Sekä liukoisia että liukenemattomia päästöjä ja vaikutuksia alapuoliseen vesistöön ja Kurkisuohon on tarkasteltava erikseen. Vesistön nykytilan kuvaamiseksi tarvittavia lähtötietoja on täydennettävä vesinäyttein mahdollisimman läheltä tuotantoaluetta. Kaupunki ei hyväksy kuormituksen arviointia muiden soiden kuormituslukujen perusteella. Arvioinnissa on huomioitava myös tuotantoajan pituus (30 v.) ja tuotannon aikana esiintyvien poikkeuksellisten olosuhteiden (kuivuus, rankkasateet, tulvat) mahdolliset vaikutukset. Erityisesti tuotannon ensimmäi-

sessä vaiheessa (kunnostus) vesistökuormitus voi olla korkeimmillaan rankkasateiden aikana. Lisäksi mahdollisten tulipalojen aiheuttamat ympäristövaikutukset tulee arvioida.

Lausunnossaan Hyvinkään kaupunki esittää maakunnallisen arvioinnin tason mukaan ottamista. Erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden osalta vaikutukset ovat huomattavat koko Etelä-Suomen alueella. Turvetuotantohanke olisi maakunnallisesti merkittävä hanke, ja siksi vaikutuksia tulisi arvioida koko Etelä-Suomen turvetuotannon näkökulmasta. Turvetuotantohanke vaikuttaa todennäköisesti myös ilmastoon, joten ympäristövaikutuksia tulee tarkastella myös ilmasuojelun näkökulmasta.

Lisäksi kaupunki mainitsee hankkeella olevan todennäköisiä merkittäviä haitallisia vaikutuksia Vantaanjoen Natura-alueelle. Kaupungin näkemysten mukaan hankkeen vaikutukset Natura-alueeseen on arvioitava luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla.

Nurmijärven kunnan lausunnon on antanut ympäristönsuojelulautakunta. Lautakunta tuo esiin Geologian tutkimuskeskuksen tutkimusraportin 21.4.2006, joka koskee pohjavesialueen geologisen rakenteen selvitystä Noppo – Rajamäki alueella. Lautakunta edellyttää, että turvetuotannon selvitysalueen pohjaveden pinnantasoa, virtaussuuntia ja maaperärakkeistumien rakenteita tutkitaan riittävästi ympäristövaikutusten arviointia varten, jotta saadaan luotettava kuva alueen maaperän vedenjohtavuuksista ja pohjaveden virtauksista.

Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä turvetuotannosta aiheutuvien riskien (mm. suopalot, tulvat) selvittämistä mahdollisimman laajasti.

Tiehallinnon mukaan toiminnasta aiheutuva liikenne ja liikenteen vaikutukset tulee selvittää eri kuljetusvaihtoehdoissa valtatielle 25 saakka. Liikenteen osalta tulee kuvata liikennemäärät, liikenteen vaihtelu ja käytettävän kaluston tyyppi. Liikenteen vaikutuksista tulee arvioida päästöt, melu, pölyäminen ja liikenneturvallisuus sekä keinot kielteisten vaikutusten minimoimiseksi.

Erityistä huomiota Tiehallinto haluaa kiinnitettävän maanteiden liittymiin mukaan lukien liittymät valtatielle 25. Uuden tieyhteyden osalta sopivaa liittymäpaikkaa valtatiellä 25 on selvitettävä yhdessä Uudenmaan tiepiirin kanssa, vaikka kuljetuksissa käytettäisiin olemassa olevia yksityisteitä ja niiden liittymiä.

Altia Oyj on toimittanut lausunnon asianajotoimiston välityksellä. Altia Oyj pitää erittäin tärkeänä, että hankkeen vaikutukset alueen pohjavesiin selvitetään seikkaperäisesti. Altia pitää arviointiohjelmassa ollutta pohjavesitarkastelua liian suppeana. Arviointia tehtäessä on selvitettävä hankkeen vaikutukset Rajamäen tehtaan pohjavesialueen antoisuuteen ja pohjaveden laatuun, huomioiden myös liikenteen ja mahdollisten tulvien pohjavesivaikutukset. Arvioinnissa on hyödynnettävä uusimpia selvityksiä, jotka osoittavat, että välittömästi turvetuotantoalueen eteläpuolella sijaitsee tärkeitä Rajamäen pohjavesialueeseen kuuluvia pohjavesivarantoja.

Altia Oyj korostaa lausunnossaan, että arviointiselostuksessa on esitettävä myös muita kuin ohjelmassa mainittuja tieyhteyksiä ja arvioitava raskaan liikenteen ympäristövaikutuksia myös pohjavesien suojelunäkö-kulmasta. Altia Oyj vastustaa esitettyä tielinjauvaihtoehtoa, joka kulkisi Altian omistamien maiden halki Rajamäen I-luokan pohjavesialueella (reitti Kurkisuolta etelään VT 25:lle). Tämä tielinjaus vaikeuttaisi myös riistanhoitoa Altian omistamilla mailla. Riistanhoitokysymyksiä on käsiteltävä enemmän arviointiselostuksessa. Lisäksi selostuksessa on otettava huomioon hankealueen länsi- ja lounaispuolella sijaitseva metsäautotieverkosto.

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry pitää tärkeänä tulvavaikutusten arviointia, ja arviointiin on sisällyttävä mm. selvitys suon ojittamisen ja turvetuotannon vaikutuksista Keihäsjoen ja Kytäjoen virtaamamuutoksiin. Arviointiselostuksessa on esitettävä tiedot jokien mahdollisista perkauksista ja arvio Vantaanjoen yläosien vedenpidätyskyvyn heikkenemisestä. Yhdistys muistuttaa, että Vantaanjoki toimii pääkaupunkiseudun vararaakavesilähteenä ja seuraava Päijännetunnelin korjaus ajoittuu vuodelle 2008. Kaikenlaisen Vantaanjoen veden laatua ja määrää haitallisesti muuttavan toiminnan estäminen on tärkeää.

Vesiensuojeluyhdistyksen mukaan arviointiin on otettava mukaan myös mahdolliset kalataloudelliset kunnostushankkeet alueella. Lisäksi yhdistys huomauttaa, että turvetuotannon aloittaminen edellyttää Keihäsjoella nykyistä tiheämpää veden laadun tarkkailua ja biologisten muuttujien mukaan ottoa. Lausuntonsa loppuun yhdistys kiteyttää, että ruuhka-Suomen alueella paineet soiden säilyttämiseen ja suojeluun ovat suuret.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry toteaa, että loma-aikoihin sijoittuvia esittelytilaisuuksia ja lausuntoaikoja tulee välttää, aineisto tulee olla saatavissa internetistä ja aineistossa tulee olla mukana ilmakehä ja peruskartta. SLL pitää tärkeänä, että annetut lausunnot vaikuttavat suunniteltaviin selvityksiin. Selvityksiä ei voida toteuttaa kokonaisuudessaan ennen lausunnoista saatavaa tietoa, vaan selvityksiä tulee voida täydentää lausuntokierroksen jälkeen. Maastotyöt tulisi toistaa jo siksikin, koska kesä 2006 oli poikkeuksellisen kuiva.

SLL katsoo, että turpeenoton vaikutukset alueen tulvaherkkyyteen on tutkittava erityisen tarkasti. Suon lähellä on tulvaherkkiä alavia maita, tulvat voivat lisätä vesistöjen ravinnekuormitusta (mm. Natura 2000 -valmistelussa oleva Vantaanjoen alue) ja alue on myös osa Helsingin varavesijärjestelmää.

SLL tuo esiin, että Kurkisuon voi olla merkittävä muutonaikainen lintujen lepäily- ja ruokailukohde, joten muuttolintujen osalta vanhojen havaintojen kerääminen ei riitä. Myös pesimälinnuston selvittämiseksi on tehtävä enemmän töitä. Lisäksi turpeenoton vaikutukset riistaeläimiin ja hirvieläinten käyttäytymiseen (mahdollisiin vahinkoihin) sekä saukon lisääntymis- ja levähdyspaikoille sekä kulkureiteille on arvioitava.

Lisäksi SLL korostaa, että Kurkisuon merkitys Uudenmaan soidensuojeluverkostolle ja ekologiselle verkostolle on arvioitava. Arviointityössä

on otettava huomioon myös ilmastonmuutosnäkökulma, peruuttamattomien muutosten merkitys luonnonoloihin.

Hyvinkään ympäristönsuojeluyhdistys ry vastustaa Kurkisuon muuttamista turpeenottoalueeksi. Kyseessä on Uudellamaalla laaja ja hyvin säilynyt suoalue, se on rauhallinen ja hiljainen (kaukana liikenneväylästä) sekä myös hyvä marjastus- ja retkeilykohde. Suon keskeinen osa on ojittamaton ja luonnontilainen, ja suon monimuotoisuus on runsasta niin biotooppi- kuin lajitasolla. Lausunnossaan yhdistys tuo esiin mm. kauuniin luhtakoivikon sekä monipuolisen aluskasvillisuuden, linnuston ja muun eläimistön. Yhdistys harmittelee varsinaisen kasvillisuusselvityksen puuttumista. Yhdistys myös huomauttaa alueen olevan Uudenmaan tärkeimpiä hirvieläinten elinympäristöjä, ja eläinten karkoittuminen voi aiheuttaa vahinkoa ympäröivillä alueilla. Linnustosta yhdistys mainitsee useita esimerkkejä, mm. kapustarinnan (jonka eteläisin esiintymä on Kurkisuolla) ja metsähanhen (ainoa esiintymä Uudellamaalla).

Ympäristönsuojeluyhdistys muistuttaa, että suunnitellun pintavalutuskentän ja laskeutusaltaiden kapasiteetti voi ylittyä runsassateisina aikoina, jolloin jokivesistöjen kuormitus lisääntyy. Vesistöjen kuormitusta lisäisivät myös pölylaskeumat. Keihäsjoen ja Lepänojan valuma-alueella ei ole vettä sitovia järviä, joten alueen tulvaherkkyys on suuri. Kurkisuon toimenpidealueelle suunnitellut piiriojat ohjaavat vedet ojitetulta alueelta Keihäsjokeen, jolloin virtaama Kytäjoen kautta Vantaanjokeen lisääntyisi. Tämä lisäisi tulvariskiä Vantaanjoen alueella.

Lausunnossaan yhdistys pitää haitallisena myös uusien teiden rakentamisen johdosta tehtävää metsien kaatamista, koska tällöin melu ja pöly pääsevät esteettömämmin asutuille alueille.

Yhdistys yhtyy maailman suotukijoiden kesällä 2006 antamaan julkilausumaan ja korostaa, että soiden ojituksesta ja turpeenotosta tulisi luopua ja vielä jäljellä olevia soita tulisi suojella ja ojitettuja suoalueita ennallistaa.

Hyvinkään vihreät ry ei hyväksy turvetuotantohanketta pääosin luonnontilaisella Kurkisuolla. Hanke olisi korvaamaton menetys koko Uudenmaan luonnolle ja ympäristölle. Hyvinkään vihreät ry tuo esiin Kurkisuon merkityksen Keihäsjoen vesistöalueen ainoana suurena tulvaltaana, mikä korostaa suon merkitystä tulvansuojelussa. Turpeennoston vaikutuksesta tulvavedet pakkautuisivat Keihäsjokeen, Kytäjokeen ja Vantaanjokeen. Tämä tietoinen tulvariskin lisääminen olisi vastoin tulvantorjuntasuunnitelmien periaatteita. Turpeennosto vaikuttaisi myös vedenlaatuun Vantaanjoella saakka. Yhdistyksen mukaan huononeva veden laatu olisi uhka Vantaanjoelle suunnitellulle Natura-alueelle. Lisäksi kuivana aikana pumppaukset voivat alentaa pohjaveden pinnantasoja mm. Rajamäen tärkeällä I-luokan pohjavesialueella.

Hyvinkään vihreät ry esittää eriävän näkemyksen pöly- ja meluhaittojen 500 metrin vaikutusalueesta. Melu tulee kuulumaan kauas peltoihin rajautuvilta alueilta, samoin pöly pääsee leviämään esteettä laajalle alueelle. Lisäksi Kytäjän osayleiskaavaan suon poikki merkitty ulkoilureittivaraus menetettäisiin.

Yhdistys painottaa lausunnossaan Kurkisuon uusmaalaisessa mittapuussa poikkeuksellista laajuutta sekä suotyyppien ja eliölajiston monipuolisuutta. Yhdistys luettelee lausunnossaan yksityiskohtaisesti alueella tavattuja harvinaisia ja tärkeitä kasvilajeja sekä lintu- ja muita eläinlajeja. Samalla yhdistys pitää merkittävänä puutteena sitä, ettei alueella ole tehty kasvillisuusselvitystä, sammal-, jäkälä-, kääpä-, sieni- eikä hyönteiskartoituksia eikä varsinaista lintuselvitystäkään. Riistanhoitoyhdistyksen laskentojen mukaan alueen hirvikannan tiheys on lähes 10-kertainen maan keskiarvoon verrattuna. Hyvinkään vihreät ry korostaa, että luonnonrauhan sekä suobiotooppien ja lajien monimuotoisuuden vuoksi Kurkisuon on erittäin arvokas ja ainutlaatuinen suo, joka tulee säilyttää ja suojella sekä liittää Natura 2000 –verkostoon. Yhdistyksen mukaan mm. suon itäisen reunaosan ojitetut alueet on mahdollista ennallistaa.

Lisäksi Hyvinkään vihreät ry haluaa kiinnittää huomiota kesäaikaan sijoittuneeseen kuulemistilaisuuteen ja nähtävilläoloaikaan, YVA-ohjelman puuttumiseen VAPOn internetsivuilta, peruskartan puuttumiseen sekä selvitysten ja kartoitusten jatkamisen tarpeeseen tulevina kesiinä. Yhdistys vaatii maailman suotutkijoiden kesällä 2006 esiin tuomien soidensuojelunäkökohtien ottamista käyttöön Suomen suopolitiikassa.

Helsingin seudun lintutieteellinen yhdistys Tringa ry pitää suon linnustoarvoja erittäin merkittävinä. Yhdistys mainitsee suolla pesivän mm. laulujoutsenen, sääksen, kurjen, isolepinkäisen, isokäpylinnun, keltavästäräkin, kapustarinnan, liron, metson, nuolihaukan, pyyn sekä mahdollisesti pesivän metsähänhen, pohjansirkun ja sinisuohaukan. Suolla on maakunnallisesti tärkeä asema muutonaikaisena hanhien ja kurkien levähdysalueena. Suolla on havaittu myös maakotka sekä yli 100 yksilön teeriparvia. Turvetuotannon jälkeen alueelle mahdollisesti syntyvä lintujärvi ei korvaisi menetettyä suoluontoa ja suolajeja.

Alueen nisäkkäistä yhdistys mainitsee hirvieläimet, karhun, saukon ja ilveksen, joille Kurkisuon alue on tärkeä elinympäristö. Yhdistys myös korostaa, että suunnitellun tuotantoalueen ydinalue on luonnontilaista suoaluetta, ja koko suo olisi helposti ennallistettavissa. Suo on maakunnallisesti erittäin merkittävä säilyttämisen arvoinen kohde.

Keväisin Keihäsjoen alavat pellot ovat usein lähes veden alla satojen hehtaarien alueella. Suunniteltu suota halkovan Keihäsjoen pengertäminen olisi yhdistyksen mukaan tulvia pahentava toimenpide, eikä pumpausjärjestelmillä saataisi näitä vesiä hallittua. Pumpausten ja tulvien seurauksena pääsisi merkittäviä määriä humusta Keihäsjoen kautta Vantaanjokeen ja edelleen Suomenlahteen. Hankkeella olisi myös vahingollisia pohjavesivaikutuksia.

Tringa ry pitää tärkeänä alueen luontoarvojen perusteellista selvittämistä. Jotta suon linnustoarvoista saataisiin todellinen kuva, olisi linnustokartoitukset tehtävä keväällä viiden kerran kartoituksella noin kymmenen päivän välein. Yhdistys pitää YVA-ohjelmassa esitettyä hyönteiselvitystä puutteellisenä, sillä perhosten lisäksi tulisi ainakin sudenkoorento- ja vesimittarilajisto selvittää. Alueella tulisi tehdä myös perusteellisempi kasvillisuusselvitys sekä nisäkäskartoitus.

Tringa ry:n mukaan suunnitelmissa olevat suoja- ja lähialueet on rajattu liian pieniksi. Hankkeella olisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia alueen asukkaisiin ja vesiekologiaan ja se tuhoaisi pysyvästi arvokkaan suolinympäristön sekä vaikuttaisi ilmastoon.

Hyvinkään lintutieteellinen yhdistys ry toteaa turpeenottohakkeen tuhoavan suon ekosysteemin ja vaikutusten lähiympäristöön olevan suuret ja hallitsemattomat. Yhdistys mainitsee lausunnossaan useita alueella pesiviä lintulajeja ja toteaa suon tarjoavan Uudenmaan mittakaavassa poikkeuksellisen pesimä-, ruokailu- ja levähdysalueen monille lintulajeille. Yhdistys suosittelee suon palauttamista luonnolliseen olotilaansa.

Muistuttaja 1 toimitti mielipiteen, joka on yhtenevä Helsingin lintutieteellinen yhdistys Tringa ry:n lausunnon sisällön kanssa.

Muistuttajat 2 ja 3 tuovat mielipiteessään esiin alueen tulvaherkkyyden ja korostavat Kurkisuon merkitystä tärkeänä tulvien ehkäisijänä. He pitävät tärkeänä tulvatilastojen keräämistä Keihäsjoen alueelta ja perusteellisia suon kairauksia vesivarantojen selvittämiseksi.

Muistuttajat kertovat, että 21.8.2005 tehdyn suon kartoituksen tuloksena todettiin Kurkisuon olevan ennallistamiskelpoinen ja valtakunnallisesti arvokas alue. He myös muistuttavat alueen asukkaiden olevan riippuvaisia kaivovedestä, minkä vuoksi vaikutukset pohjavesiin on tärkeä selvittää. He luettelevat mielipiteessään useita alueella esiintyviä lintu- ja nisäkäslajeja ja toteavat linnusto-, nisäkä-, kasvillisuus- ja hyönteiskartoitusten olevan riittämättömiä. He mainitsevat joissa ja puroissa esiintyviä kaloista purotaimenen, hauen, ahvenen, mateen ja pikkunahkiaisen.

Muistuttajat pitävät lähialueeksi ilmoitettua 500 metrin etäisyyttä liian lyhyenä matkana, koska tällöin mm. suuri osa Livinkylän asuintaloista jäisi vaikutusalueen ulkopuolelle. Melu ja pöly leviävät kuitenkin laajemmalle, ja pohjoispuolen suojapuustoksi suunniteltu metsäkaistale voi tulla kaadetuksi milloin vain, koska VAPO ei omista sitä. Tämän johdosta he esittävät lähialueeksi vähintään kilometrin levyistä aluetta.

Em. muistuttajat toteavat hankkeella olevan useita sosiaalisia vaikutuksia, sillä vaikutukset asukkaiden elinoloihin ja kylän imagoon ovat moninaiset. He myös mainitsevat liikenneturvallisuuden heikkenemisen. Sosiaalisten vaikutusten arvioimiseksi he esittävät lomakekyselyn lisäksi mm. tapaamisia asukkaiden kanssa. Taloudellisista vaikutuksista he mainitsevat tulvahaittojen lisäksi hirvieläinten siirtymisen aiheuttamat vahingot ja pölyn vaikutukset viljelyyn.

Lopuksi mielipiteen laatineet esittävät yhdeksi tarkasteluvaihtoehtoksi Kurkisuon ennallistamista. IMCG (The International Mire Conservation) on yleiskokouksessaan 27.7.2006 antanut Suomen hallitukselle päätöslauselman, jossa todetaan mm., että suot ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuuden, veden, hiilitaseen, luonnon kehityshistorian tuntemisen, kulttuuriperinnön, virkistyskäytön ja marjastuksen kannalta.

Muistuttaja 4 pitää tärkeänä, että Kurkisuon tulvasäätelymerkitys herälle Vantaanjoen vesistöalueelle sekä entisestään runsastuvien poikkeuksellisten tulvien vaikutukset vesistölle selvitetään perusteellisesti. Hän pitää esitettyjä linnustoselvityksiä puutteellisina (mm. selvitykset suon merkityksestä teeren ja metson soidinalueena ja syysmuuttolinnusta puuttuvat kokonaan) ja pitää paikallisen lintutieteellisen yhdistyksen tietoja tarkoitukseen nähden riittämättöminä.

Muistuttaja tuo esiin myös puutteita hyönteisselvityksissä. Perhosselvityksessä on hänen mukaansa otettava huomioon, että Kurkisuon ja Petkelsuon (suojeltu) perhoscannat muodostavat yhteisiä metapopulaatioita, ja Kurkisuon hyönteispopulaatioiden säilyminen on edellytyksenä myös suojellun Petkelsuon hyönteispopulaatioiden säilymiselle. Hän toteaa olevan tärkeää selvittää myös sudenkorento- ja vesimittarilajien esiintymistä alueella. Kurkisuo on mm. potentiaalisesti uhanalaisen rahka-vesimittarin esiintymisaluetta.

Muistuttajan mukaan myös esitetyt kasvillisuustutkimukset ovat riittämättömiä, mm. pienialaisiin ravinteisiin saraikkorämeisiin ja -nevoihin ei ole kiinnitetty huomiota. Nisäkkäät on unohdettu arvioinnista kokonaan, alueella esiintyy runsaasti mm. hirviä, täpläkauriita, valkohäntäkauriita ja metsäkauriita.

Muistuttaja 5 pitää YVA-ohjelmassa esitettyjä inventointeja riittämättöminä. Lisäksi hän kritisoi aikataulua, jonka mukaan suunnitelman mukaan inventointikäynnit olisi tehty jo ennen lausuntoajan päättymistä. Hän korostaa lintuarvojen poikkeuksellisuutta, mm. metsähanhi esiintyy suolla, vaikka lajia ei ole mainittu alueellisten uhanalaisten lintujen luettelossa Uudellamaalla esiintyväksi lajiksi. Hän mainitsee myös alueen merkityksen riistaelämille, havainnot saukosta sekä luhtakoivikon ja viittaa hankesuunnitelman olevan ristiriidassa Suomen kestävän kehityksen strategian kanssa (jonka mukaan Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen tulee pysäyttää vuoteen 2010 mennessä).

Em. mielipiteen laatinut esittää selvitettäväksi myös ristiriidan Uudenmaan ympäristökeskuksen raportin 1/2006 "Vantaanjoen tulvatorjunnan toimintasuunnitelma" periaatteiden kanssa. Ko. ohjelmassa mm. todetaan, että valuma-alueella tarvitaan sopivia suoalueita tulvavesien pidättämiseksi. Lisäksi hän korostaa mielipiteessä varautumista suurtulvatilanteisiin, sillä ilmastonmuutos voi lisätä sateita ja tulvia 20 – 50 %. Tulvat voivat nousta tuotantoalueelle ja rikkoa patoja, jolloin humusta, kiintoainesta ja muita päästöjä pääsee Vantaanjoen vesistöön.

Muistuttaja 6 on huolissaan turvetuotantohankkeen vaikutuksista vesistöihin, Vantaanjokeen ja pohjaveteen. Alueen asukkailla on talousvesilähteenä omat kaivot, ja hanke voi vaikuttaa kaivoveden laatuun ja määrään. Lisäksi hän esittää huolensa hankkeesta aiheutuvasta liikenteestä, koska suunniteltu kuljetusreitti sijaitsee vain 150 metrin päässä asunnostaan. Liikenne aiheuttaa melua ja reitin varrella kulkee pieniä lapsia kouluun. Myös pölyhaitat ja mahdolliset turvepalot ovat hankkeen haitallisia vaikutuksia asukkaiden näkökulmasta.

Muistuttaja 7 ja 8 mukaan turpeenottohankkeessa ei ole kiinnitetty huomiota tulvan torjuntaan. He pitävät tärkeänä Keihäsjoen ruoppaamista, jos turpeenotto aloitetaan. He tuovat esiin myös pölyn haittavaikutukset nurmisäiliörehun laadulle ja laitumille sekä lypsykarjan hengityselimistöille. Tämän johdosta he pitävät blokkituotantoa parempana vaihtoehtona.

Muistuttaja 9 ja 10 ovat toimittaneet alueen kesäasukkaiden näkökulman hankkeeseen. Heidän on ollut vaikea saada tietoa hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin käynnistymisestä. He ovat aikoinaan hankkineet kesäasunnon alueen luonnonympäristön arvojen, kuten hiljaisuuden, raittiin ilman ja puhtaan luonnon vuoksi. Turvetuotantohanke poistaisi kaikki nämä arvot ja tekisi kesäasunnossa olon mahdottomaksi. Samalla myös asunnon rahallinen arvo tulisi heikkenemään.

4. YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Arviointiohjelma kattaa YVA-asetuksen 11 §:ssä mainitut arviointiohjelman sisältövaatimukset. Arviointiohjelma on käsitelty YVA-lainsäädännön vaatimalla tavalla. Seuraaviin seikkoihin on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota selvitysten tekemisessä ja arviointiselostuksen laadinnassa.

Arvioitavat vaihtoehdot ja hankekuvaus

Arviointiohjelmassa on tuotu arvioitavat vaihtoehdot (0-vaihtoehto ja päävaihtoehdot VE 1 ja VE 2) ja niiden sisältö riittävästi esiin. Arviointiohjelmassa ei kuitenkaan ole esitetty tarkempia perusteluja vaihtoehtojen rajaukselle eikä syitä, miksi esim. hankekokonaisuuden osittaista toteuttamista eli turvetuotannon toteuttamista vain osalla tuotantoaluetta ei ole valittu arvioitavaksi vaihtoehdoksi. Vaihtoehtojen rajauksen yhteydessä on syytä myös esittää tietoja turvetuotantotilanteesta Uudellamaalla ja Etelä-Suomessa.

Ohjelmassa mainitaan hankkeen tuotantosuunnitelma, joka on esitetty karttakuvana liitteessä 3. Tuotantosuunnitelman sisältöä on tarkoitus esitellä laajemmin selostusvaiheessa, mutta ohjelmavaiheessa sanallinen karttakuvan selitys olisi parantanut arviointiohjelman ymmärrettävyyttä. Liite 3. on hyvin pienipiirteinen ja siitä puuttuu mittakaavajana.

Hankkeen nykytilan kuvausta olisi selkeyttänyt tieto Kurkisuon ojittamattoman ja ojitetun alueen osuuksista karttakuvineen. Tämä tieto on tärkeää vaikutusten arvioinnin kannalta, joten se tulee esittää arviointiselostuksessa.

Vaikutukset ja niiden selvittäminen

Vaikutusten arviointi on kohdistettu hankkeen kannalta keskeisiin vaikutuksiin. Arvioinnin kohteena olevat vaikutukset on tuotu selkeästi ryhmiteltynä esiin. Joiltakin osin arviointiohjelma jää melko yleiselle tasolle; esimerkiksi pinta- ja pohjavesivaikutusten arvioinnin osalta jää epäselväksi, kuinka yksityiskohtaiselle tasolle arviointi on tarkoitus saattaa.

Vaikutusalue

Arviointiohjelmassa on esitetty tarkastelualueen leveydeksi suon ympärillä kasvillisuuden ja eläimistön osalta 200 m ja ilman laadun ja asuttujen tilojen osalta 500 m. Ohjelmassa ei ole esitetty perusteluja tälle rajaukselle. Arviointiselostuksessa on otettava huomioon, että esim. pölyvaikutukset voivat ulottua näitä etäisyyksiä laajemmalle. Lisäksi sääolot voivat muuttaa vaikutusaluetta.

Vaikutukset pintavesiin

Turvetuotantohanke vaikuttaa erityisesti alueen vesistöihin sekä määrällisesti että laadullisesti. Hankkeen vesistövaikutuksiin on kiinnitetty huomiota lähes kaikissa toimitetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä.

Arvioitaessa hankkeen vesistövaikutuksia on selvitettävä erityisesti kohteen vesitalouden muutosten vaikutukset Keihäsjoen ja sen alapuolisen vesistön veden määriin ja mahdollisiin tulviin sekä veden laatuun. Arviointiohjelmassa ei ole mainittu tulvavaikutusten arviointia, mutta tulvavaikutukset on otettava huomioon kaikissa tuotannon vaiheissa: kunnostusvaiheessa, tuotantovaiheessa ja jälkihoitovaiheessa. Arvioinnissa on käytettävä hyväksi olemassa olevia tulvakorkeuksien mittaustuloksia ja tarvittaessa tehtävä uusia mittauksia.

Vesistövaikutuksia arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota haittavaikutusten ehkäisykeinoihin. Esimerkiksi laskeutusaltaiden ja pinta-valutuskentän tehokkuutta ja vaikutuksia mm. humus-, kiintoaines- ja ravinnepäästöihin on arvioitava. Selvitettävä on myös alueelle suunniteltujen ojien vaikutus ja riittävä mitoitus ylivirtaamien tasaajina sekä Keihäsjoen ja Kytäjoen mahdollisten ruoppausten vaikutukset. Arvioinnissa on otettava huomioon myös alivirtaama-aika, jolloin hanke voi vähentää alueen pinta- ja pohjavesien määrää. Lisäksi vaikutukset Herustenjärviin on selvitettävä.

Tuotantovaiheen loppupuoella tuotantoalueen maapohja on mahdollisesti syvemmällä kuin viereisen Keihäsjoen pohja. Tämän vaiheen vaikutuksia arvioitaessa erityispiirteenä on tilanne, jolloin joen ja tuotantoalueen välisen penkan kautta voi joesta suotautua vettä tuotantoalueelle. Tällöin pumpattavan ja käsiteltävän veden määrä voi olla arvioitua suurempi.

Arviointiselostuksessa on esitettävä tarkennetut tiedot jälkihoitovaiheesta; miten suunniteltu järvi toteutettaisiin, miten huolehditaan veden pysymisestä järvessä ja miten järvi vaikuttaisi alueen vesitalouteen. Tähän liittyen selostuksessa on esitettävä tuotantoalueen maanpintatiedot ja turpeenottoosyydydet.

Vaikutukset pohjavesiin

Kuivatusvaiheessa alueelle tehtävä ojitus voi johtaa pohjavesien purkautumiseen alueen niskaojiin ja myös ojiin tuotantoalueella. Mikäli yhteydet ympäröiviin pohjavesialueisiin ovat olemassa, voi ojituksen kuivat-

tava vaikutus ulottua pitkänkin matkan päähän suosta. Arviointiselostuksessa on esitettävä hankkeen ja erityisesti kuivatusjärjestelyiden vaikutukset alueen pohjavesien määrään ja laatuun. Tällöin on otettava huomioon myös vaikutukset alueen kiinteistöjen kaivovesiin sekä Altia Oy:n Soltilan pohjavedenottamoon.

Pohjavesivaikutusten arviointi edellyttää alueen hydrogeologisten olosuhteiden selvittämistä. Geologisen tutkimuskeskuksen raportissa 21.4.2006 on selvitetty geologisia rakenteita ja pohjavesiolosuhteita Noppo – Rajamäki -alueella. Raportissa esitetään, että tehtyjen painovoimamittausten perusteella Kurkisuon kaakkoispuolella olevat savenalaiset hiekka- ja sorakerrokset jatkuvat ainakin Soltilan vedenottamolle asti. On myös mahdollista, että Kurkisuon pohjoispuolella oleva Paavolan pohjavesialue on Altia Oy:n tehdasalueella kulkevan Sörkan harjujakson jatke. Mikäli harjujaksot ovat yhteydessä toisiinsa, on todennäköistä, että Kurkisuon alla esiintyy hyvin vettä johtavia maakerroksia. Pohjavesivaikutusten arvioinnin yhteydessä on selvitettävä tämä pohjavesialueiden mahdollinen yhteys, pohjaveden virtaussuunnat sekä turpeenoton vaikutukset tähän tasapainoon. Selostuksessa on esitettävä turve- ja savikerroksen paksuus, harjuainesten ja pohjaveden pinnan syvyys sekä ojien kaivussyvyudet Kurkisuon alueella.

Pinta- ja pohjavesien välillä vallitsevan yhteyden vuoksi turvetuotanto voi vaikuttaa vedenhankintaan myös jokivarsilla tuotantoalueen alapuolella. Hankkeen vaikutukset rantaimetyymistä hyväksikäyttävien ottamoiden veden laatuun ja määrään on arvioitava. Lisäksi on arvioitava raskaan liikenteen mahdollisesti aiheuttamat pohjavesivaikutukset.

Ekologiset vaikutukset

Arviointiohjelmassa on esitetty alueelle tehtäväksi kasvillisuusselvitys sekä elinympäristö- ja luontotyyppikartoitukset. Lisäksi kohteessa tehdään linnusto- ja perhosselvitykset. Jatkokartoitusten tarve tulee arvioitavaksi selvityksistä saatavien tietojen perusteella. Esimerkiksi jos saatavan linnustoaineiston perusteella on epäiltävissä, että Kurkisuolla on erityistä merkitystä muutonaikaisena levähdysalueena, tulee alueelta myöhemmin tehdä asianmukainen, riittävään havaintokertamäärään perustuva linnustoselvitys.

Hankkeen mahdolliset vaikutukset suojeltuihin lajeihin tulee arvioida riittävällä tarkkuudella. Erityistä huomiota tulee kiinnittää luontodirektiivin liitteen IV a lajeihin, kuten saukkoon ja vuollejokisimpukkaan, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on luonnonsuojelulain 49 § 1 momentin mukaisesti kielletty. Saukon on todettu elävän mm. Lepänojan alueella ja vuollejokisimpukkaa esiintyy Vantaanjoessa.

Lisäksi arviointiin on otettava mukaan vaikutukset alueen muuhun eläimistöön, kuten riistaeläimiin, ja niiden välillisiin vaikutuksiin ympäristölle (esim. liikenne, pellot).

Ekologisia vaikutuksia on mahdollisuuksien mukaan arvioitava myös laajemmalla alueellisella tasolla, esimerkiksi suhteutettuna Uudenmaan alueen suobiotooppien ekologiseen verkostoon.

Osallistuminen

Arviointiohjelman yhteydessä osallistumisjärjestelyt on hoidettu hyvin. Ohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuus 20.6.2006. Yleisötilaisuuteen saapui melko runsaasti yleisöä ja hankkeesta virisi vilkasta keskustelua. Aiheesta myös kirjoiteltiin paikallisissa lehdissä. Jonkin verran on tullut palautetta yleisötilaisuuden osumisesta juhannusviikolle ja nähtävillä-oloajan sijoittumisesta kesäkuukausille. Yleisön osallistumismahdollisuudet varmistettiin kuitenkin venyttämällä aikaa 2 ½ kk:n pituiseksi, mistä on tullut kiitosta. Jatkossa on kiinnitettävä huomiota alueen kesämökkiläisten tiedonsaantiin.

Raportointi ja muita huomioita

Arviointiohjelma on ytimekäs ja rakenteeltaan selkeä ja teksti on helppoluetavaa. Ohjelmaa havainnollistavat useat liitteenä olevat karttaku- vat. Entistä lukijaystävällisempää olisi ollut upottaa osa karttakuvista tekstiin. Ohjelmasta on laadittu tiivistelmä ja tiivistelmän lopussa on tekstiä selkeyttävä lyhenteiden ja käsitteiden selitysosio.

Arviointiohjelmassa on esitetty hankkeen toteuttamisen edellyttävän ympäristöluvan ja maisematyöluvan. Arvioinnin yhteydessä tulee selvittää myös tarve vesilain mukaiselle luvalla.

Ohjelmassa on kaavoituksen osalta mainittu Kytäjän osayleiskaava. Alueen kuvausta tulee täydentää tiedoilla seutukaavasta ja Uudenmaan maakuntakaavasta.

Uudenmaan ympäristökeskukselle toimitetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä on runsaasti asiantuntevia esityksiä arviointiselostusta varten. Tämä on syytä mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon arviointiselostusta laadittaessa.

5. LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄ OLO

Lähetämme yhteysviranomaisen lausunnon tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteen esittäjille. Lausunto on nähtävillä internetsivuilla osoitteessa: www.ymparisto.fi/uus

Lähetämme kopiot arviointiohjelmasta saamistamme lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset asiakirjat säilytetään Uudenmaan ympäristökeskuksessa.

Ympäristökeskuksen johtaja

Leena Saviranta

Ylitarkastaja

Satu Pääkkönen

LIITTEET

Maksun määräytyminen ja muutoksen haku

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus (lausunto + 2 kpl arviointiohjelmaa)
Alueelliset ympäristökeskukset
Lausunnon antajat
Muistuttajat